

๕๐๑๐๗๕๐๔: สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะไทย

คำสำคัญ : ปราสาท / ศิลปะไทย

สมโชค สีนุกูล : พัฒนาการของแนวคิดและรูปแบบปราสาทในศิลปะไทย.

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ศ.ดร.ศักดิ์ชัย สายสิงห์. ๑๕๐ หน้า.

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงพัฒนาการและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดและรูปแบบของปราสาทในศิลปะไทย นับตั้งแต่ในศิลปะก่อนพุทธศตวรรษที่ ๑๕ ได้แก่ ศิลปะทวารวดี ศิลปะศรีวิชัย ศิลปะขอมในประเทศไทย และศิลปะหริภุญชัย รวมทั้งในศิลปะหลังพุทธศตวรรษที่ ๑๕ ได้แก่ ศิลปะสุโขทัย ศิลปะล้านนา ศิลปะอยุธยา และศิลปะรัตนโกสินทร์

ในการวิจัยนี้ได้อาศัยข้อมูลหลักฐานจากงานสถาปัตยกรรมและงานศิลปกรรมในแขนงต่างๆที่เกี่ยวข้อง เช่นงานจิตรกรรม งานประติมากรรม งานมณฑลศิลป์ และงานประณีตศิลป์ รวมถึงข้อมูลจากจารึกและเอกสารทางประวัติศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่าปราสาทในศิลปะไทยช่วงก่อนพุทธศตวรรษที่ ๑๕ มีพื้นฐานของแนวคิดและรูปแบบซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะอินเดีย โดยเฉพาะปราสาทแบบเรือนชั้น แบบวิมานในศิลปะอินเดียได้ นับตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๑๕ เป็นต้นมา ในศิลปะสุโขทัย ศิลปะล้านนา และศิลปะอยุธยา แนวคิดและรูปแบบดังกล่าวยังคงมีพัฒนาการที่สืบเนื่องต่อมา ขณะเดียวกันก็เกิดรูปแบบที่แสดงถึงการลดรูปไปเป็นปราสาทแบบเรือนยอด รวมทั้งยังมีการรับเอาแรงบันดาลใจจากศิลปะในวัฒนธรรมใกล้เคียงรอบข้างมาพัฒนา ปรับปรุงและคลี่คลายจนเกิดแบบแผนซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะในแต่ละศิลปะ โดยเฉพาะในศิลปะอยุธยาตอนปลายที่จะเป็นพื้นฐานและแบบอย่างอันสำคัญให้กับแบบแผนของปราสาทในศิลปะรัตนโกสินทร์ซึ่งได้พัฒนาต่อมาจนเกิดเป็นระเบียบแบบแผนอันเคร่งครัด อย่างไรก็ตามรูปแบบอันเป็นลักษณะเฉพาะรวมถึงแนวคิดของการใช้งานและรูปแบบซึ่งต่างไปจากแบบแผนประเพณีก็ได้ปรากฏในศิลปะรัตนโกสินทร์ด้วย

ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ   บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร   ปีการศึกษา ๒๕๕๔

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ .....

50107904 : MAJOR : THAI ART HISTORY

KEY WORD : PRASADA / THAI ART

SOMCHOK SINNUGOOL : THE DEVELOPMENT OF THE CONCEPTS AND THE
STYLE OF PRASADA IN THAI ART. THESIS ADVISOR : PROF. SAKCHAI SAISINGHA ,Ph.D.
350 pp.

The objective of the dissertation is to study the development of and influential factors on the concept and form of the prasada in Thai architectural art beginning with pre-19th Buddhist century art, namely the Dvaravati, Srivijaya, Siamese-Khmer and Haribhunjaya styles, and leading on to post-19th Buddhist century art, namely the Sukhothai, Lanna, Ayudhya and Ratanakosin styles.

The research makes use of related documents and evidence concerning architecture and fine arts, such as painting, sculpture, interior decoration and decorative art, including inscriptions and historical documents.

The research has found that the prasada in pre-19th Buddhist century Thai art is conceptually and formalistically based on and influenced by Indian art, particularly the vimana-style, tiered structure of the Prasada in South Indian art. From the 19th Buddhist century onwards, in the Sukhothai, Lanna and Ayudhya arts, the adopted concept and form continued to dominate, while, at the same time, the form was reduced to the spired structure, as well as being inspired by neighbouring cultures in improving, adopting and adapting the stylistic conventions of each period. In particular, the late Ayudhyan style was the basis and model of the conventions of the Ratanakosin Prasada and was further developed into a rigid convention. However, the distinctively characteristic form, as well as the functional and formalistic concepts that have deviated from the original conventions, remain evident in Ratanakosin art.